

bağbahçe

ÇEVRE BAHÇE ÇİÇEK DERGİSİ SAYI: 69 OCAK-ŞUBAT 2017 FİYATI: 5 TL

NGBB MASAL SAATİ

“Koş Balkabağım Koş!..”

NGBB YAZ KAMPI 2016

Eskişehir Grubu

NGBB’de Ağaçegreli Kışlıklarımı Giydi...

NGBB’nin Makromantarları

NGBB’nin Süslü Çalıları

Çay Ağacı Yaprağı (*Melaleuca alternifolia*)

“YURTTAŞ BİLGİN”LİKTEN BİLİME UZANAN YOL!

“Yurttaş Bilginler” ve Bilime Katkıları...

Söğüt

(*Salix L.*)

Bitkilerin Farmakolojisi

KENDİ BAHÇENİZİN BAHÇIVANI OLUN!..

Bakımı Kolay Bahçeler

Çay Ağacı Yaprağı

(*Melaleuca alternifolia* [Maiden et Betche] Cheel)

Çay ağacı (*Melaleuca alternifolia* [Maiden et Betche] Cheel), [Sin: *M. linariifolia* Sm. var. *alternifolia* Maiden et Betche] bitkisi; mersingiller (*Myrtaceae*) ailesindedir. Hint defnesi adıyla da bilinen ve vatanı Avustralya olan bitkinin yapraklarından yararlanır.

Çay ağacı, 5-7 metreye kadar boylanabilen, çalı veya ağaçlık formunda, bir bitkidir. Yaprak ve dal uçlarından, buhar distilasyonu ile yüzde 2-3 verimle, çay ağacı esansı (teatree oil) (*Melaleuca aetheroleum*) elde edilir. Renksiz veya açık sarı renkli olan esans, ilaç ve kozmetik sanayisinde kullanılır. Monografisi, Avrupa Farmakopesi'nde bulunmaktadır. "*Melaleuca linariifolia* Smith" ve "*Melaleuca dissitiflora* F. Muell." türlerinden de benzer yağ elde edilir; ancak ticarete, "*Melaleuca alternifolia*" türünden elde edilen yağ kullanılmaktadır.

Çay ağacı esansının ana bileşikleri, Uluslararası Standartlar Bürosu (ISO) standardına (ISO 4730) göre şöyle belirlenir: terpinen-4-ol (% 30-48); g-terpinen (% 10-28); 1,8-sineol (% 17'ye kadar); a-terpinen (% 5-13); a-terpineol (% 1,5-8).

Avrupa Farmakopesi monografında, ana bileşiklerin oranları şöyledir: terpinen-4-ol (en az % 30); g-terpinen (% 10-28); 1,8-sineol (% 15'ten az); a-ter-

pinen (% 5-13); p-simen (% 0,5-12); a-terpineol (% 1,5-8); a-pinen (% 1-6); terpinolen (% 1,5-5); aromadendren (% 7'den az); limonen (% 0,5-4); sabinen (% 3,5'tan az).

Çayağacı esansı etkili bir antibakteriyel, antiviral, insektisit ve akarisit ajandır. Çok sayıda biyolojik etkileri arasında şunlar sayılabilir: ağrı kesici (analjezik), yangıları önleyici (antienflamatuar), antitumor, biyosidal. Uçuk (*Herpes simplex*) ve siğiller gibi cilt enfeksiyonları ile sivilce (akne), eczema, yaralar, yanıklar, böcek sokmaları, kepek-tırnak mantarı vb konularda yaygın kullanımı vardır.

Antimikrobiyal etkileriyle ilgili, çok sayıda yayın mevcuttur. Daha çok aromaterapide kullanılan saf esans, merhemler, siğil ilacı, sivilce ilacı, çamaşır yumuşatıcı, deterjan ve temizlik malzemelerinin terkibine girer.

Avrupa İlaç Ajansı (EMA), Tıbbi Bitkisel Ürünler Komitesi (HMPC)'nin, yayınladığı topluluk monogra-

finda, çay ağacı yaprağının kullanılabilceği konular şöyle belirtilir: Hafif cilt yaraları, böcek sokmaları, hafif çıbanlar (furonkül-küçük sivilce), ayak mantarındaki kaşıntı-tahriş, ağız mukozasının hafif yangıları.

Çay ağacı esansı, kozmetik ürünlerde sıkça kullanılmaktadır. Seyreltilmeden kullanılan veya eskimiş (oksidlenmiş) olan çay ağacı esansı, alerjik reaksiyonlara yol açabilir. Bu nedenle Avrupa Kozmetik Birliği, "COLIPA 2002"de yayımladığı tavsiye notunda, çay ağacı yağının, kozmetik formülasyonlarda % 1'den fazla kullanılmamasını önermiştir. Formüllerde, antioksidan kullanılması ve ürünlerin, ışıktan uzak şekilde saklanması tavsiye edilmiştir.

Uçucu yağ elde edilen diğer "*Melaleuca*" türleri ve yağ bileşimleri şöyledir:

"Melaleuca cajuputi Powell"

(Sin: *M. minor* Sm., *M. leucadendron* L. var. *cajuputi* [Roxb.] Nied. *M. leucadendron* L. var. *minor* Sm.)

Cajeput, Kajeput -kajuput- esansının yağ verimi; taze materyalde, % 0,4-1,2.

Ana bileşikleri: 1,8-sineol (% 3-60); spatulenol (% eser-30); viridiflorol (% eser-16); globulol (% eser-9).

"Melaleuca quinquenervia [Cav.] S.T. Blake"

Niaouli esansı (Gomenol)'nın yağ verimi; taze yaprak ve dallarda, % 0,5-2,5.

Muhtelif kemotipleri mevcuttur: 1,8-sineol kemotipi (% 35-76); viridiflorol kemotipi (% 17-76); [E]-nerolidol kemotipi (% 43-95).

Kara çay ağacı (*Melaleuca bracteata* F. Muell.)

Taze yaprak ve dalların yağ verimi; % 1'in altında. Bazı ağaçlarda, % 2,5 olabilir.

Ana bileşikleri: Metal öjenol (% 90'a kadar); felandren (% 5'e kadar).

"Melaleuca linariifolia Sm."

Taze yaprakların yağ verimi; % 1,5-4,0.

Ana bileşikleri: Terpinen-4-ol (% 32-42); g-terpinen (% 18-25); a-terpinen (% 8-12); 1,8-sineol (% 4-8).

"Melaleuca dissitiflora F. Muell."

Kuru yaprakların yağ verimi; % 1,4-4,2.

Ana bileşikleri: Terpinen-4-ol (% 30-52); g-terpinen (% 13-20); 1,8-sineol (% 3-15); a-terpinen (% 6-10).

K. Hüsnü Can Başer
Prof. Dr; Yakın Doğu Üni. Eczacılık Fak.

Bu yazıda belirtilen ifadeler, sadece bilgilendirme amaçlıdır; tavsiye niteliği taşımaz. Hastalıkta tedavinin, mutlaka doktor kontrolünde yapılması gerektiği unutulmamalıdır.